

اطلاع رسانی

کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه

سال هفدهم - شماره صد و شصت و چهارم - فروردین-اردیبهشت ۱۴۰۱

مدیر مسئول: امیر رضانی

همکاران این شماره

سوده جبلی _ طاهره خاجی

کبری عظیمی

نشانی: تهران، خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آقایی، شماره ۲۴

صندوق پستی: تهران ۱۸۴۴-۱۹۳۹۵

نمابر: ۲۲۸۰۲۷۳۱

تلفن: ۲۲۸۰۲۷۲۹-۳۰

معرفی نشریه

نشریه «اطلاعرسانی» کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه با هدف آگاهی خوانندگان محترم از جدیدترین منابع موجود در کتابخانه تخصصی و همچنین دیگر منابع منتشر شده در حوزه تخصصی آن کتابخانه تهیه و تنظیم شده است. به منظور دسترسی سریع‌تر و تسهیل کار محققان، پژوهشگران و کلیه اعضای محترم کتابخانه، نسخه الکترونیکی نشریه از طریق پست الکترونیک ارسال می‌گردد. نقل و اقتباس از نشریه اطلاعرسانی کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه با ذکر منبع بلامانع است.

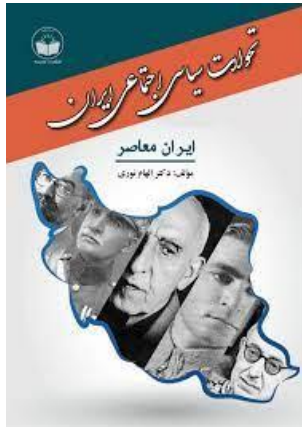
صفحه	عنوان
۴	کتاب‌های فارسی
۶	معرفی کتاب‌های فارسی
۲۱	مقالات فارسی

کتاب‌های فارسی

- ۱- انعکاس سراب؛ ویراستار خدیجه عارفی. / محمود سادات مادرشاهی؛ مقدمه و تدوین حسین روحانی‌صدر. - تهران: فردوس برین، ۱۴۰۰.
- ۲- آسیای مرکزی در گذر تاریخ/ تالیف بهمن آقارزی درمنی. - تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات، ۱۴۰۰.
- ۳- آمریکا و روسیه: تاریخچه رابطه‌ای سرد و پیچیده/ گری وینر؛ ترجمه فاطمه شاداب. - تهران: ققنوس، ۱۴۰۰.
- ۴- پرواز در ظلمت: زندگی سیاسی شاپور بختیار/ حمید شوکت. - تهران: اختران، ۱۴۰۰.
- ۵- تحولات سیاسی اجتماعی ایران: ایران معاصر/ نویسنده الهام نوری. - آمل: اودیسه، ۱۴۰۰.
- ۶- جامعه‌شناسی دین‌داری: سرگذشت اعتقاداتی به نام دین در دنیای امروز/ امیر نیک‌پی. - تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۹.
- ۷- دانشنامه تاریخ آمریکای لاتین/ تالیف [صحیح: ویراستار] لسلی بتل؛ مترجمان اکبر اسمعیل‌پور، رضا طباطبائی‌شفیعی. - تهران: فرهیختگان دانشگاه، ۱۳۹۹.
- ۸- دانشنامه جهان اسلام/ ازیرنظر مصطفی میرسلیم]. - [ویراست ۲]. - تهران: بنیاد دائره‌المعارف اسلامی، ۱۳۷۵.
- ۹- دموکراسی پوتین: ایدئولوژی، افسانه و خشونت در قرن بیست‌ویکم/ کیت‌سی لانگدن، ولادیمیر تیسمانینو؛ ترجمه سودابه قیصری. - تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه، ۱۴۰۰.
- ۱۰- رقابت قدرت‌های منطقه‌ای در آسیای غربی (ایران، ترکیه و عربستان)/ تالیف عباس احمدی، طهمورث حیدری‌موصولو. - تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات، ۱۴۰۰.
- ۱۱- سرزمین فلسفه و هنر: سفر سیدمحمد خاتمی به یونان/ نوشته محمود فاضلی. - تهران: اطلاعات، ۱۴۰۰.

- ۱۲- سلفی‌گرایی: عوامل و پیامدهای سیاسی / محمد ملک‌زاده. - تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۰.
- ۱۳- سیاست و حکومت در خاورمیانه (غرب آسیا) و شمال آفریقا / حمید احمدی. - تهران: نشر نی، ۱۴۰۰.
- ۱۴- عاشورا: انگاره‌ها و انگیزه‌ها / احسان بروجردی. - تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۹.
- ۱۵- فرهنگ استراتژیک رژیم صهیونیستی / نظارت و اجرا موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، معاونت پژوهشی. - تهران: ابرار معاصر تهران، ۱۴۰۰.
- ۱۶- کنشگران امنیتی غیردولتی و تحول امنیت در غرب آسیا: بررسی تاثیر گروه‌های سلفی تکفیری / مولف احمد نکوئی. - تهران: ابرار معاصر تهران، ۱۴۰۰.
- ۱۷- مرکز فرماندهی خلیج فارس: تاریخ جنگ دوم جهانی در ایران و عراق / اشلی جکسون؛ ترجمه محمد آقاجری. - تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه، ۱۴۰۰.
- ۱۸- میان‌گریه می‌خندم / مولف مهدیه ارطایفه. - تهران: سیم‌رغ هدایت، ۱۳۹۷.
- ۱۹- نظام بین‌الملل در سامانه فکری رهبران انقلاب اسلامی / محمدرضا دهشیری، زهرا بهرامی. - قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۹.
- ۲۰- هویت: بنیان‌های سیاسی هویت در عصر ما و تلاش برای بازشناسی آن / فرانسیس فوکویاما؛ ترجمه زاهد بیگدلی. - تهران: دیرمان، ۱۴۰۰.

معرفی کتاب‌های فارسی

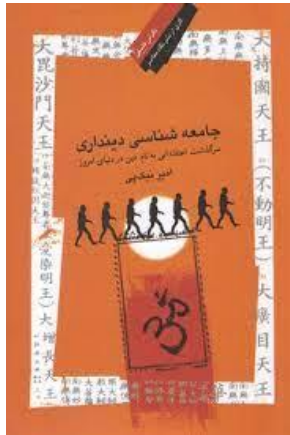
۱- تحولات سیاسی اجتماعی ایران: ایران معاصر

مؤلف: الهام نوری

آمل: اودیسسه، ۱۴۰۰

چکیده

مؤلف در کتاب "تحولات سیاسی اجتماعی ایران" تلاش نموده است زمینه‌های شکل‌گیری به وقوع پیوستن انقلاب اسلامی را در چندین بخش و فصل مورد بررسی قرار دهد. از این رو، از مفاهیم و تعاریف گرفته تا زمینه‌های تاریخی قیام تنباکو و مشروطه و روی کار آمدن رضاشاه، اقدامات او و سپس روی کار آمدن فرزندش محمدرضا شاه پهلوی و سرانجام به وقوع پیوستن انقلاب اسلامی در این اثر بررسی شده و طی فصل آخر موضوع تهاجم عراق به ایران و دلایل حمله به ایران پرداخته شده است.

۲- جامعه‌شناسی دین‌داری: سرگذشت اعتقاداتی به نام دین در دنیای امروز

مؤلف: امیر نیک‌بی

تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۹

چکیده

با پیدایش نگرش‌های نوین به دین در سال‌های ۱۳۴۰ - ۱۳۵۰ هجری شمسی و انقلابی که به نام اسلام رخ داد بحث جدیدی در مورد روابط میان دین و تجدد در ایران گشوده شد. پرسش اساسی این است که توسعه و گسترش این نگرش‌ها در مقابل روند تحولات جامعه قرار گرفته و یا برعکس نتیجه منطقی این تحولات است؟ برای پاسخگویی به این پرسش، پس از بررسی مختصر مفاهیم ایدئولوژی، اتوپیا، دین و اسطوره، سه نوع دین‌داری ابزاری، ایدئولوژیک و فقهی - سیاسی در این اثر بررسی شده است.

نویسنده در صدد بررسی این موضوع است که جایگاه دین در جامعه جدید چیست و آیا دین برخلاف آنچه که برخی از جامعه‌شناسان کلاسیک می‌گفتند که هر چه دنیا عقلانی‌تر شود، دین از بین می‌رود یا اینکه تغییر چهره می‌دهد، تا چه میزان صحیح است. اصلاً دین‌داری چه نقشی در تحولات اجتماعی، فرهنگی و تاریخی دارد و آینده دین چگونه می‌شود؟ این‌ها حوزه تحقیقاتی نویسنده بوده است که اخیراً نیز تحولات ادبی هم در کنارش آمده است. به عبارت دیگر تا حدود ۲۰ سال پیش فقط تحولات دین و سیاست در اجتماع بود، اما طی یک دهه گذشته در کنار این موارد، تحولات ادبی، به ویژه ادبیات جدید و قالب‌هایی چون رمان و شعر نو و ارتباط این‌ها با تحولات دین‌داری نیز اهمیت پیدا کرده است.

۳- آمریکا و روسیه: تاریخچه رابطه‌ای سرد و پیچیده

مؤلف: گری وینر

مترجم: فاطمه شاداب

تهران: ققنوس: ۱۴۰۰

چکیده

کتاب نگاهی مختصر به تاریخچه رابطه میان آمریکا و روسیه دارد. به اعتقاد نگارنده، آمریکا و روسیه روابط پیچیده‌ای دارند و در این باره اظهارنظرهای مشهوری وجود دارد که کمک می‌کند تا درک بهتری از روابط این دو قدرت جهانی و موضع آنها در قبال یکدیگر داشته باشیم و همه این اظهارنظرها در دوران جنگ سرد و فاصله زمانی سال‌های ۱۹۴۷ تا ۱۹۹۱ میلادی که تنش میان دو کشور به اوج رسیده بود، مطرح شده‌اند.

در ابتدای کتاب به صورت فهرست‌وار، رویدادهای مهم در روابط آمریکا و روسیه از سال ۱۸۰۹ میلادی و زمان به رسمیت شناخته شدن آمریکا از سوی امپراتوری روسیه تا سال ۲۰۱۶ میلادی و ادعای مداخله روسیه در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا مطرح می‌شود. سپس نگارنده در پیشگفتار، به جنگ کلامی میان رهبران دو کشور در ابتدای دوران جنگ سرد اشاره می‌کند. مثل سخن خروشچف در جمع سفرای کشورهای غربی در سال ۱۹۵۶ میلادی که به آنها گفت: همه شان را دفن خواهد کرد. همچنین سخن کندی در سال ۱۹۶۳ میلادی در جریان ساخت دیوار برلین مبنی بر اینکه من برلینی هستم؛ به طوری که با این سخن همبستگی خود را با مردم آلمان نشان داد و یا در سال‌های پایانی جنگ سرد و در بازدید ریگان در سال ۱۹۸۷ میلادی از دیوار برلین، او

خطاب به گورباچف می‌گوید که این دیوار را خراب کن که خبرگزاری تاس شوروی این بازدید را تحریک‌آمیز و به منزله اعلان جنگ تفسیر می‌کند.

مباحثی که در بخش اول کتاب مورد بررسی قرار می‌گیرند، عبارت‌اند است از: آغاز روابط روسیه و آمریکا؛ موضع روسیه در قبال مهاجرنشین‌های آمریکایی؛ روسیه و جنگ استقلال آمریکا و واکنش کاترین کبیر به انقلاب آمریکا؛ روابط در ابتدای سده نوزدهم و افتتاح کنسولگری آمریکا در سال ۱۸۰۳ میلادی در سن‌پترزبورگ؛ فروش آلاسکا از سوی روسیه به آمریکا که برخی آن را نقطه اوج روابط دوستانه میان دو کشور در قرن نوزدهم می‌دانند که البته از آن پس روابط دو قدرت رو به افول گذاشت.

بخش دوم کتاب دربردارنده موضوع جنگ جهانی اول و انقلاب روسیه در سال ۱۹۱۷ میلادی و پیامدهای آن می‌باشد.

در بخش سوم مسایل مرتبط با جنگ جهانی دوم و قرار گرفتن روسیه در مقابل آلمان و اوج گرفتن روسیه کمونیست پس از پیروزی نهایی در برابر آلمان مورد مذاقه گرفته است.

در بخش چهارم، مباحث مربوط به جنگ سرد و یارگیری جهانی، بحران موشکی کوبا، جنگ ویتنام و حمله شوروی به افغانستان بررسی شده است.

بخش پنجم متمرکز بر پایان جنگ سرد و افول اتحاد جماهیر شوروی و ظهور پوتین در مقابل آمریکا است.

بخش ششم و بخش پایانی کتاب به موضوع روسیه در قرن ۲۱ میلادی؛ پوتین و ترامپ و روسیه و انتخابات ۲۰۱۶ آمریکا اختصاص یافته است.

۴- دموکراسی پوتین: ایدئولوژی، افسانه و خشونت

مولف: ولادیمیر تیمسنانانو، کیت سی لانگدن

مترجم: سودابه قیصری

تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه: ۱۴۰۰

چکیده

کتاب حاضر دربردارنده ۸ فصل است. سنجش نویسندگان در این اثر بر اساس میراث تاریخی؛ تلفیق عقاید مختلف و فرهنگ سیاسی به ویژه روابط بین توده‌ها و حکومت انجام شده‌است. نویسندگان کتاب معتقد هستند که روش آنها آشکار می‌کند که چرا پوتین به تهدیدات خارجی به عنوان روشی برای تامین وحدت داخلی و قدرت حکومت متوسل می‌شود.

در فصل اول کتاب استدلال می‌شود که پوتین پیشوایی مزدور و ساده لوح نیست. او رهبر جنبش توده‌ای ایدئولوژیک است و بنابراین ضروری است که به پوتینیسم به مثابه یک ایدئولوژی نگاه شود. در این فصل بر نیاز به سنجش رفتارهای فرهنگی و رفتار توده‌ها در روسیه به عنوان اثرات ریشه‌های پوتینیسم تاکید می‌شود.

در فصل دوم، ریشه‌های یوتینیسم حال حاضر از طریق ترتیب زمانی و بحث درباره تاریخ روسیه پیگیری می‌شود و تاکید می‌شود که چگونه درک تاریخی روسیه از ابرقدرت و ترس از حمله خارجی به میراثی از استبداد منجر شده که قرن‌ها دوام آورده است و این گرایش استبدادی به حاکمان، قدرت زیادی اهداء کرده است.

فصل سوم ریشه‌های پوتینیسم، تجربیات تکوینی و به قدرت رسیدن در متن تاریخ و فرهنگ روس‌ها را شناسایی می‌کند. در این جا مطرح می‌شود که اگرچه در سیاست ناشناخته قرن جدید اطلاعات، پوتینیسم به طریقی استادانه ابتکاری است، اما ابداً غافلگیرکننده نبوده‌است و پوتین این میراث را به سرمایه تبدیل کرد؛ چراکه

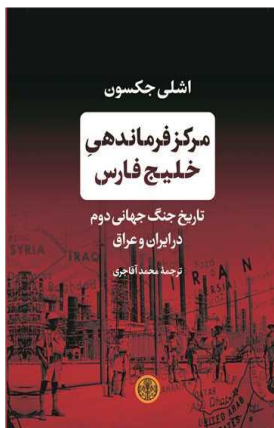
وقتی مردم روسیه تحت زمامداری ضعیف دولت‌هایشان و بی‌کفایتی یلتسین احساس ناامنی می‌کردند، پوتین خود را به عنوان چاره‌ساز با قدرت و مسلط به تصویر کشید.

فصل چهارم، تمرکز را از پوتین به پوتینیسم تغییر می‌دهد، با شناساندن معنای ایدئولوژی شروع می‌شود و با قائل شدن شأن ایدئولوژیک برای پوتینیسم ادامه می‌دهد. در این فصل شرح داده می‌شود که فلاسفه روس همچون دوگین و مفاهیمی مانند اوراسیاگرایی، پوتینیسم را معنا نمی‌کنند، اما بذرها و موضوعات حیاتی‌ای را که پوتینیسم در دیدگاه اساسی خود هموند می‌کند و جماعت گسترده‌ای از روس‌ها آن را می‌پذیرند را معرفی می‌کنند. فصل پنجم، پوتینیسم را طبق پیام‌های موضوعی که به مردم می‌رساند و ادعا می‌کند بر اساس آن‌ها پایه‌ریزی شده‌است، تفکیک کرده و روشن می‌کند که پوتین چگونه طی سال‌های ریاست جمهوری‌اش از طریق برنامه ایدئولوژیک طراحی شده برای عرفی کردن نوستالژی الهام‌بخش، هم برای تزارها و هم پدرسالارهای شوروی، محبوبیت و قدرت را حفظ کرده‌است. این بخش، برخی از عناصر هسته‌ای پوتینیسم به ویژه میهن‌دوستی افراطی، استثناگرایی روسی، تجدیدنظرطلبی تاریخی، ضد غرب‌گرایی، استعمارطلبی، نظامی‌گری، نژادپرستی، خودبرترپنداری، فساد و دزدسالاری را مورد تاکید قرار می‌دهد.

فصل ششم شرح می‌دهد که چگونه تلاش‌های تبلیغاتی کرملین با موفقیت در ذهن شهروندان آن ریشه دوانده و ناسیونالیسم و ایدئولوژی پوتینیسم را به تاثیری روزانه و غیرقابل‌گریز در زندگی همه شهروندان روسیه تبدیل کرده‌است.

فصل هفتم، سیاست خارجی پوتین به ویژه در اوکراین و سوریه را شرح می‌دهد. این بررسی‌ها نتیجه می‌گیرد که پوتین موفق می‌شود محبوبیت داخلی خود را از طریق استفاده از وضعیت‌های استثنایی که به طور مصنوعی کشور را علیه تهدید خارجی متحد می‌سازد، حفظ کند؛ به طوری که این‌گونه سیاست خارجی به خودی خود هدف نیست، بلکه وسیله‌ای برای مشروعیت بیشتر محبوبیت داخلی پوتین با منحرف کردن حواس مردم از مصیبت‌های اقتصاد داخلی و ارائه تصویری مجلل از روسیه‌ای چنان قدرتمند است که می‌تواند قوانین بین‌المللی را بدون مجازات زیر پا بگذارد.

فصل هشتم نتیجه‌گیری کتاب است در این بخش بیان می‌شود، هرچند از زمان انتخاب مجدد پوتین در مارس ۲۰۱۸ میلادی، پوتینیسم در رکود به نظر می‌رسد، اما این زمان سکون و رکود نباید گواهی از نقصان پوتینیسم یا اقتدارگرایی در روسیه تصور شود.

۵- مرکز فرماندهی خلیج فارس: تاریخ جنگ جهانی دوم در ایران و عراق

مؤلف: اشلی جکسون

مترجم: محمد آفاجری

تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه: ۱۴۰۰

چکیده

اشلی جکسون، نویسنده کتاب، مورخ و متخصص تاریخ امپراتوری انگلیس و پیشینه نظامی آن است. وی کتاب‌های گوناگونی در این باره نوشته است که می‌توان به آثاری همچون: جنگ و امپراتوری در موریس و اقیانوس هند (۲۰۰۱ میلادی)؛ امپراتوری انگلیس و جنگ دوم جهانی (۲۰۰۶ میلادی) و بناهای امپراتوری (۲۰۱۳ میلادی) اشاره کرد. جکسون، نگارش کتاب را هنگامی آغاز کرده است که وی در نشست‌های آموزشی در دانشکده مانسفیلد آکسفورد برای پژوهش در مورد جنبه‌های غیرمعمول پیشینه جنگی امپراتوری انگلیس شرکت می‌کرده است و چون مجذوب مطالبی درباره ایران و عراق شده بود، لذا بر آن شد تا کتابی در این زمینه تهیه کند. بدین ترتیب، این کتاب اثری است که توسط یک مورخ انگلیسی نوشته شده است و توجه آن معطوف به اقدامات جنگی انگلیس است و منابع مورد استفاده در کتاب نیز از منابع انگلیسی بوده و طبق گفته مؤلف، ده‌ها هزار صفحه سند در این خصوص بررسی شده است. کتاب درباره سال‌های ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۳ میلادی (۱۳۱۹ تا ۱۳۲۳ هجری شمسی) است و به اعتقاد نویسنده، این برهه از تاریخ از نظر تصمیم‌های اساسی که بر منطقه ایران و عراق تأثیر گذاشته است از هر زمان دیگری حائز اهمیت‌تر است.

علت نامگذاری کتاب از نظر نویسنده این بوده است که این عنوان گستره‌ای را دربر می‌گیرد که کتاب آن را شامل می‌شود و لذا این عبارت ارجاع مستقیم به مرکز فرماندهی خلیج فارس ارتش آمریکا نمی‌باشد. کتاب از جمله جامع‌ترین کتاب‌هایی است که درباره اقدام متفقین در خاورمیانه و به ویژه ایران، طی جنگ جهانی دوم نوشته شده است. نویسنده اهمیت کشورهای ایران و عراق را در عملیات جنگی نیروهای متفقین بیش از آن چیزی می‌داند که تا کنون گفته شده است، زیرا اهمیت موضوع زمانی روشن می‌شود که بدانیم اولین بار در ایران و عراق بود که آمریکا، انگلستان و شوروی در جنگ جهانی دوم دوشادوش هم به نبرد پرداختند و نویسنده به تمامی ابعاد و جزئیات فضای آن دوران اشاره داشته است.

۶- فرهنگ استراتژیک رژیم صهیونیستی

موسسه ابرار معاصر تهران

تهران: ابرار معاصر تهران: ۱۴۰۰

چکیده

کتاب اشاره می‌دارد که جک اشنايدر اولین نظریه‌پردازي بوده‌است که از مفهوم فرهنگ استراتژیک استفاده کرده‌است. در شرایطی که تحلیل‌گران آمریکایی انتظار داشتند بر پایه نظریه بازی‌ها و بازیگران خرد، اتحاد جماهیر شوروی رفتاری مشابه آمریکا و قابل پیش‌بینی داشته باشد، اما تصمیم‌گیران سیاسی در شوروی به گونه‌ای دیگر رفتار کردند و اشنايدر به این نتیجه می‌رسد که هر کشوری از شیوه‌ای خاص برای تفسیر، تحلیل و واکنش به رخدادهای بین‌المللی استفاده می‌کند که مبتنی بر فرهنگ و تجربیات تاریخی آن کشور است. بر این اساس، برخلاف نظریه بازی‌ها که اساس آن، انتخاب بهترین راه حل بر مبنای رفتار دیگران است، در فرهنگ استراتژیک، رفتار یک دولت به طور کامل در واکنش به عملکرد دیگران صورت نمی‌پذیرد و بلکه مبتنی بر فرهنگ خاص آن کشور است.

همچنین کتاب اشاره می‌دارد که با توجه به گستردگی مولفه‌های فرهنگی و همچنین اثرگذاری متفاوت آنها بر رفتار استراتژیک کشورها، تا کنون تعریفی از فرهنگ استراتژیک که مورد توافق همگان باشد، ارائه نشده است و این یکی از نقاط ضعف اساسی برای فرهنگ استراتژیک به شمار می‌آید. با این حال، جک اشنايدر، فرهنگ استراتژیک را مجموعه آرمان‌ها، پاسخ‌های عاطفی مشروط و الگوهای رفتاری می‌داند که اعضای جامعه استراتژیک ملی از طریق آموزش و تقلید به دست می‌آورند و با یکدیگر مبادله می‌کنند. همچنین توماس برگر، فرهنگ

استراتژیک را مجموعه‌ای از ارزش‌ها و عقاید فرهنگی می‌داند که دیدگاه اعضای یک جامعه در مورد امنیت ملی و نیروهای مسلح به عنوان یک نهاد و استفاده از قدرت سخت در روابط بین‌الملل را تحت تاثیر قرار می‌دهد. معانی دیگری از فرهنگ استراتژیک در کتاب از سوی صاحب‌نظران ارائه شده است که به رغم وجود تفاوت‌های آشکار در این دیدگاه‌ها، اما وجه اشتراک آنها اثرگذاری فرهنگ بر سیاست‌گذاری خارجی و امنیتی کشورها است.

کتاب با این مقدمه به بررسی فرهنگ استراتژیک می‌پردازد. رژیم صهیونیستی از جمله موجودیت‌های سیاسی است که در جنگ تکوین یافته و متولد شده است و امنیت ملی، مهم‌ترین اولویت آن رژیم از زمان تاسیسش به شمار می‌آید. ریشه تعدادی از تصمیم‌های امنیتی دولتمردان این رژیم به هزاران سال قبل و تاریخ باستانی قوم یهود و نیز به وقایع تاریخ معاصر پیش از تشکیل دولت بازمی‌گردد که بر این اساس مجموعه‌ای از مولفه‌های دینی و فرهنگی و تجربیات تاریخی پیش از پیدایش دولت جدید رژیم صهیونیستی و همچنین تجربیات پس از تشکیل این دولت در تصمیم‌های مربوط به رفتار استراتژیک رژیم صهیونیستی نقش به‌سزایی داشته است و کتاب بر آن است که با کمک شناخت بهتر و عمیق‌تر فرهنگ استراتژیک آن رژیم بتوان بسیاری از رفتارهای استراتژیک این رژیم به خصوص در زمینه‌های نظامی و امنیتی را توصیف و پیش‌بینی کرد.

کتاب طی ۵ فصل به بررسی موضوعات می‌پردازد.

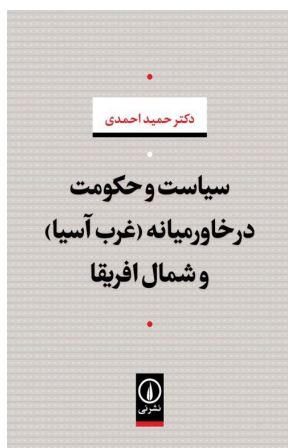
فصل اول، مولفه‌های فرهنگ استراتژیک را در وجه کلان آن به ویژه در رابطه با رژیم صهیونیستی بیان می‌کند.

فصل دوم، به موضوع تهدیدات و تصور از تهدیدات ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی رژیم صهیونیستی اختصاص دارد.

فصل سوم، اصول امنیت ملی رژیم صهیونیستی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل چهارم، به اصول سازمان‌دهی استراتژی امنیت ملی رژیم صهیونیستی می‌پردازد.

فصل پنجم، چگونگی تصمیم‌گیری نظامی - امنیتی و ائتلاف‌سازی در رژیم صهیونیستی را مورد مذاقه قرار داده است.

۷- سیاست و حکومت در خاورمیانه (غرب آسیا) و شمال آفریقا

حمید احمدی

تهران: نشر نی: ۱۴۰۰

چکیده

با توجه به اهمیت تاریخی، سیاسی، تمدنی، فرهنگی و اقتصادی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در مقایسه با سایر مناطق، لذا نگارنده بر آن شد تا حاصل سال‌ها تدریس و پژوهش خود در درس سیاست و حکومت در خاورمیانه را در قالب کتاب حاضر تدوین و ارائه کند تا از این طریق شناخت نسبی از منطقه و ویژگی‌های تاریخی، تمدنی و سیاسی و اقتصادی آن عرضه کند. به زعم نگارنده هدف اصلی کتاب، شناخت مسایل امروز خاورمیانه و تبیین علل و عوامل ظهور و تحول آن‌ها است، اما از آنجاکه این شناخت به تنهایی با تکیه بر مسایل و ویژگی‌های امروزی میسر نمی‌باشد، لذا نگاهی کوتاه به گذشته و تاریخ منطقه نیز داشته است؛ چون نبود آگاهی از دگرگونی‌های تاریخی خاورمیانه به ویژه تاریخ چند قرن اخیر آن، باعث کج‌فهمی‌ها در برابر مسایل منطقه شده و درک بسیاری از رویدادها و ظهور گرایش‌های سیاسی-ایدئولوژیک آن را دشوار می‌کند.

کتاب طی سه بخش اصلی و ۱۳ فصل به تبیین موضوع می‌پردازد.

بخش نخست کتاب که دربردارنده ۴ فصل کتاب می‌باشد، به چگونگی پیدایش مفهوم خاورمیانه در آغاز قرن بیستم و کاربرد تدریجی آن در عرصه جهانی و دیدگاه‌های گوناگون درباره چیستی و کجایی آن پرداخته است و در خصوص اینکه خاورمیانه کجا است، ۷ دیدگاه را مطرح می‌کند: ۱- جهان عرب؛ ۲- سرزمین‌های امپراتوری عثمانی؛ ۳- کشورهای عربی، ترکیه و ایران؛ ۴- خاورمیانه و شمال آفریقا؛ ۵- خاورمیانه جدید؛ ۶- خاورمیانه بزرگ و ۷- خاورمیانه یا غرب آسیا. در ادامه، موضوعاتی همچون: اهمیت تمدنی و مذهبی منطقه، پیدایش تمدن‌ها و دولت-

های بزرگ و روابط آنها با یکدیگر از آغاز تا ظهور اسلام؛ برآمدن دولت اسلامی و گسترش قلمرو آن در شرق و غرب منطقه در زمان خلافت اعراب و سپس حمله مغول و همچنین برآمدن امپراتوری یا خلافت عثمانی و اوج‌گیری قدرت و زوال آن و سرانجام شکل‌گیری خاورمیانه کنونی پس از جنگ جهانی اول و تبدیل امپراتوری عثمانی به ۲۲ قدرت کشور عرب و یک کشور ترک از جمله مباحث این بخش است.

پس از مباحث تاریخی منطقه، موضوع بررسی گرایش‌ها و ایدئولوژی‌های سیاسی فعال در دوران معاصر که نقشی محوری در فهم و تحلیل مسایل خاورمیانه دارند، در بخش دوم مورد توجه قرار گرفته است. این بخش نیز شامل ۴ فصل کتاب است. به اعتقاد نگارنده، از میان گرایش‌ها و ایدئولوژی‌های سیاسی قرن بیستم، ناسیونالیسم و گرایش‌های ملی‌گرایانه بیش از همه بر تحولات پیش و پس از سقوط عثمانی تاثیر گذاشته است. چراکه ناسیونالیسم بود که در اواخر قرن ۱۹ میلادی بنیاد تحولات بعدی به ویژه جدایی ترک‌ها از عرب‌ها را در امپراتوری عثمانی گذاشت و زمینه‌ساز فروپاشی عثمانی شد. در این بخش نگارنده طی ۳ فصل سه جریان ناسیونالیسم عرب (پان عربیسم)، ناسیونالیسم ترک (پان ترکیسم) و ناسیونالیسم یهود (صهیونیسم) را که بیشترین نقش را در دگرگونی‌های سیاسی- اجتماعی منطقه داشته‌اند را بررسی می‌کند و در فصل آخر جریان اسلام خواهی یا اسلام سیاسی را در کنار گرایش‌های ناسیونالیستی بررسی کرده و به تبیین گرایش‌های اسلام سیاسی اعم از روشنفکرانه، بنیادگرای میانه‌رو، رادیکال انقلابی و اسلام سلفی خشونت‌طلبانه افراتی می‌پردازد.

بخش سوم کتاب به بررسی عمده‌ترین مسایل و مشکلات کنونی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا اختصاص دارد و پژوهش مسایل جامعه‌شناسی سیاسی خاورمیانه در این بخش نمود پیدا کرده است. در این بخش طی ۵ فصل موضوعات دمکراسی و جامعه مدنی، توسعه اقتصادی، بحران آبی و زیست محیطی، مسئله زنان و فرقه‌گرایی و سیاست‌های فرقه‌ای در خاورمیانه مورد بررسی قرار گرفته است.

۸- رقابت قدرت‌های منطقه‌ای در آسیای غربی (ایران، ترکیه و عربستان)

سیدعباس احمدی

طهمورث حیدری موصولو

تهران: دانشگاه تهران: ۱۴۰۰

چکیده

مؤلف، کتاب را برای فهم و درک بیشتر مسایل پیچیده ژئوپلیتیکی در مقایس منطقه‌ای به نگارش درآورده است و در صدد است تا نگرش‌های موجود از جغرافیای پیرامون را بررسی نماید تا با شناخت اندیشه‌ها و الگوهای منطقه‌ای رقابت‌زا از جغرافیای تهدید آمیز به جغرافیای صلح آمیز نائل آییم. به اعتقاد نگارنده، در دوره جنگ سرد، رقابت قدرت‌ها برای سلطه بر مناطق، ماهیت ایدئولوژیک پیدا می‌کند و استراتژی‌ها از لحاظ عقیدتی خود را آشکار می‌کنند؛ سیاست‌هایی که در آن، زمینه کمتری از حقایق جغرافیایی نمایان بوده و تئوری‌های ژئوپلیتیکی و بستر رقابتی آن، ماهیت ایدئولوژیک به خود می‌گیرد. اما پس از فروپاشی شوروی، عصر جدیدی آغاز می‌شود که در این موقعیت، قدرت‌های منطقه‌ای نیز وارد رقابت می‌شوند و سهم درخور توجهی برای نفوذ در مناطق پیرامون را جست و جو می‌کنند. در این میان، قدرت‌های منطقه‌ای همچون ایران و ترکیه و عربستان نیز پس از فروپاشی نظام دوقطبی، موقعیت و نقش بیشتری در مناطق پیرامونی خود به عهده گرفته‌اند و از سویی این سه کشور مسلمان، در نوع روش حکومت‌داری، تصورات ژئوپلیتیکی و شکل و ماهیت رقابت با یکدیگر از رویکردهای متفاوتی پیروی می‌کنند. به طوری که از باب نمونه، تضادهای هویتی و ایدئولوژیک نوع خاصی از رقابت بین ایران، عربستان و ترکیه در جنوب غرب آسیا قابل مشاهده است. ایران کانون‌های جغرافیایی شیعه را حمایت می‌کند و سیاست تغییر جغرافیای قدرت با تکیه بر کد ژئوپلیتیکی حمایت از گروه‌های مقاومت در جغرافیای پیرامون را دنبال می‌کند. عربستان داعیه

رهبری جغرافیای اهل سنت را دارد. ترکیه نیز شکوه جغرافیای تاریخی را افتخار می‌داند و در قرت حاضر به دنبال احیای قدرت نوینی به پهنای جغرافیای قدیم خود می‌باشد و لذا سه کشور در حال رقابت بر سر کسب برتری منطقه‌ای هستند که نگاه آنان بر پایه عوامل ژئوپلیتیکی قدرت، رقابت، نفوذ و کنترل شکل گرفته‌است و از این جهت است که کاوش بنیادهای رقابت بین این سه قدرت و الگوهای رقابتی آنها، ضروری به نظر می‌رسد.

کتاب طی ۶ فصل به بیان موضوع می‌پردازد.

در فصل اول به بررسی چارچوب فهم رقابت ژئوپلیتیکی پرداخته شده‌است؛ چراکه به اعتقاد نگارنده بررسی مفاهیم مبنایی مرتبط با رقابت ژئوپلیتیکی به شکل کنونی مغفول مانده است.

در فصل دوم، تحولات فضایی قدرت‌های جنوب غرب آسیا تبیین می‌شود؛ در واقع، سیر تکوین حکومت-ملت‌ها و قطب‌بندی ژئوپلیتیکی در جنوب غرب آسیا تبیین می‌شود.

در فصل سوم، کد ژئوپلیتیکی کلان و سیاست اعلامی جمهوری اسلامی ایران، قلمرو ایدئولوژیکی - ژئوپلیتیکی، بنیادهای ژئوپلیتیکی رقابت‌زا در منطقه و سند چشم انداز توسعه ایران در قالب نقش‌یابی رهبر منطقه-ای بررسی می‌شود.

در فصل چهارم، ایده‌ها و علایق نوین ژئوپلیتیکی ترکیه در جغرافیای سیاسی جنوب غرب آسیا و رویکردها و هنجارهای رقابت‌آمیز آنها با علایق ژئوپلیتیکی ایران تحلیل می‌شود.

در فصل پنجم، کد ژئوپلیتیکی عربستان سعودی در ارتباط با ایران و سیاست اعلامی و اعمالی این کشور در جغرافیای سیاسی کشورهای عربی منطقه، الگوی گفتمان و بازتاب این رقابت‌ها در منطقه جنوب غرب آسیا بررسی شده است.

در فصل ششم، رقابت‌های ایران، ترکیه و عربستان در قلمروهای ژئوپلیتیکی متداخل تحلیل شده است که در این راستا هر یک از رقبای منطقه‌ای وارد فضای رقابتی شده‌اند و خود را صاحب نقش و قدرت برتر می‌دانند و همین امر نیز فضای رقابتی بین قدرت‌های منطقه را در حالت بحرانی قرار داده‌است.

تکامل سیاست همسایگی معاصر چین: روندها، ویژگی‌ها و ابتکارات/ وحید قربانی. - فصلنامه سیاست خارجی. ۱۴۰۰، پاییز؛ جلد ۳۵، شماره ۱۳۹: ۶۵-۹۰.

سیاست همسایگی اتحادیه اروپا در قبال کشورهای شرق مدیترانه/ هادی آجیلی. - فصلنامه سیاست خارجی. ۱۴۰۰، پاییز؛ جلد ۳۵، شماره ۱۳۹: ۹۱-۱۲۸.

تأثیر مناسبات رژیم صهیونیستی با کشورهای حوزه خلیج فارس بر سیاست همسایگی ایران/ رضا اختیاری امیری. - فصلنامه سیاست خارجی. ۱۴۰۰، پاییز؛ جلد ۳۵، شماره ۱۳۹: ۱۲۹-۱۵۰.

ناکامی‌ها و دستاوردهای سیاست همسایگی اتحادیه اروپا: درس‌هایی برای سیاست منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران/ رضا باقری. - فصلنامه سیاست خارجی. ۱۴۰۰، پاییز؛ جلد ۳۵، شماره ۱۳۹: ۱۵۱-۱۷۱.

راهکارهای ظرفیت‌سازی اندیشکده‌های راهبردی در مدیریت مسائل هویتی ایران/ غلامحسین مشتاقی‌نیا. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، شهریور؛ جلد ۶، شماره ۶۶: ۱۰-۴.

سرمایه اجتماعی؛ با تأکید بر کارکردها، سیاست‌ها و راهکارهای تقویت آن در ایران/ داود میرمحمدی. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، شهریور؛ جلد ۶، شماره ۶۶: ۳۳-۲۸.

بازگشت امر دینی در لباس فرقه‌ها و جنبش‌های نوپدید دینی (بررسی انتقادی مکتب فنک‌شویی در ایران)/ محسن امین. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، شهریور؛ جلد ۶، شماره ۶۶: ۴۵-۴۰.

تقویت مناسبات سوریه با انصارالله یمن و تأثیر آن بر منافع ایران/ علیرضا امیری. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، شهریور؛ جلد ۶، شماره ۶۶: ۵۰-۴۶.

طالبان و سناریوهای منطقه‌ای پیش‌رو/ فائزه قاسمی. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، شهریور؛ جلد ۶، شماره ۶۶: ۵۶-۵۱.

جنگ‌شناختی و چالش هویت‌ها/ مریم یاری. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۲۳-۱۸.

سرزمین و هویت ملی/ رضا گرشاسی. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۳۹-۳۵.

بازگشت امر دینی در لباس فرقه‌ها و جنبش‌های نوپدید دینی بررسی انتقادی مدعیات مرتبط با انرژی درمانی در ایران/ محسن امین. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۴۵-۴۰.

تلاش برای تغییر هویت مذهبی در آذربایجان/ سالار سیف‌الدینی. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۵۱-۴۶.

تحولات اخیر در "شورای همکاری ترک‌بان" و پیامدهای آن برای ایران/ بهروز قزل. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۵۸-۵۲.

طالبان و آینده هزاره‌ها در افغانستان/ فائزه قاسمی. - ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مهر؛ جلد ۶، شماره ۶۷: ۶۳-۵۹.

الزام‌های دیپلماسی موفق با کشورهای حوزه آسیای مرکزی و قفقاز با تأکید بر ایران فرهنگی / سالار سیف‌الدینی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶، شماره ۶۵: ۱۷-۲۳.

بازگشت امر دینی در لباس فرقه‌ها و جنبش‌های نوپدید دینی (مروری انتقادی بر فعالیت‌های معنویت رائلین در ایران) / محسن امین.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶: ۳۱-۳۶.

بررسی اقدام آمریکا در بستن وبسایت‌های محور مقاومت و تأثیر آن بر منافع ایران / علیرضا امیری.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶، شماره ۶۵: ۳۷-۴۲.

سیاست عملی واشنگتن در قبال ایران: امتداد سیاست ترامپ در دوران بایدن / مریم یاری.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶، شماره ۶۵: ۴۳-۴۷.

سیاست‌های آبی ترکیه و آینده اقلیمی در آذربایجان / سالار سیف‌الدینی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶، شماره ۶۵: ۴۸-۵۱.

تحولات تروریسم تکفیری در آفریقا / فائزه قاسمی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، مرداد؛ جلد ۶، شماره ۶۵: ۵۲-۵۵.

آسیب‌شناسی هویت مدرن در ایران و راه‌های پیشگیری از بروز بحران هویت ملی / داود میرمحمدی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۱۱-۱۸.

ایران قربانی تروریسم؛ مدعیان حقوق بشر بانیان تروریسم / مریم یاری.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۱۹-۲۶.

بازگشت امر دینی در لباس فرقه‌ها و جنبش‌های نوپدید دینی (بررسی انتقادی عرفان‌های سرخپوستی در ایران) / محسن امین.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۲۷-۳۲.

دستاوردهای محور مقاومت در جنگ اخیر غزه / مریم یاری.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۳۳-۴۰.

انگیزه‌ها و رویکردهای دولت ترکیه از حمله به اقلیم کردستان / فائزه قاسمی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۴۱-۴۷.

نگاهی به شکل‌گیری جمهوری مهاباد در سال ۱۳۲۴ / سمانه بایرامی.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۴۸-۵۴.

موج جدید تنش‌های مرزی میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران / علیرضا امیری.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۵۵-۶۳.

توصیه اندیشکده‌های مختلف خارجی پیرامون ایران در دوره بایدن / گروه مطالعات ایران.- ماهنامه مطالعات هویتی. ۱۴۰۰، تیر؛ جلد ۶، شماره ۶۴: ۶۴-۶۷.

جایگاه خلیج فارس و دریای عمان در توسعه روابط اقتصادی در هزاره‌های پیش از میلاد / محمدجعفر چمنکار.- فصلنامه تاریخ روابط خارجی. ۱۳۸۵، پاییز؛ جلد ۷، شماره ۲۸: ۱-۴۳.